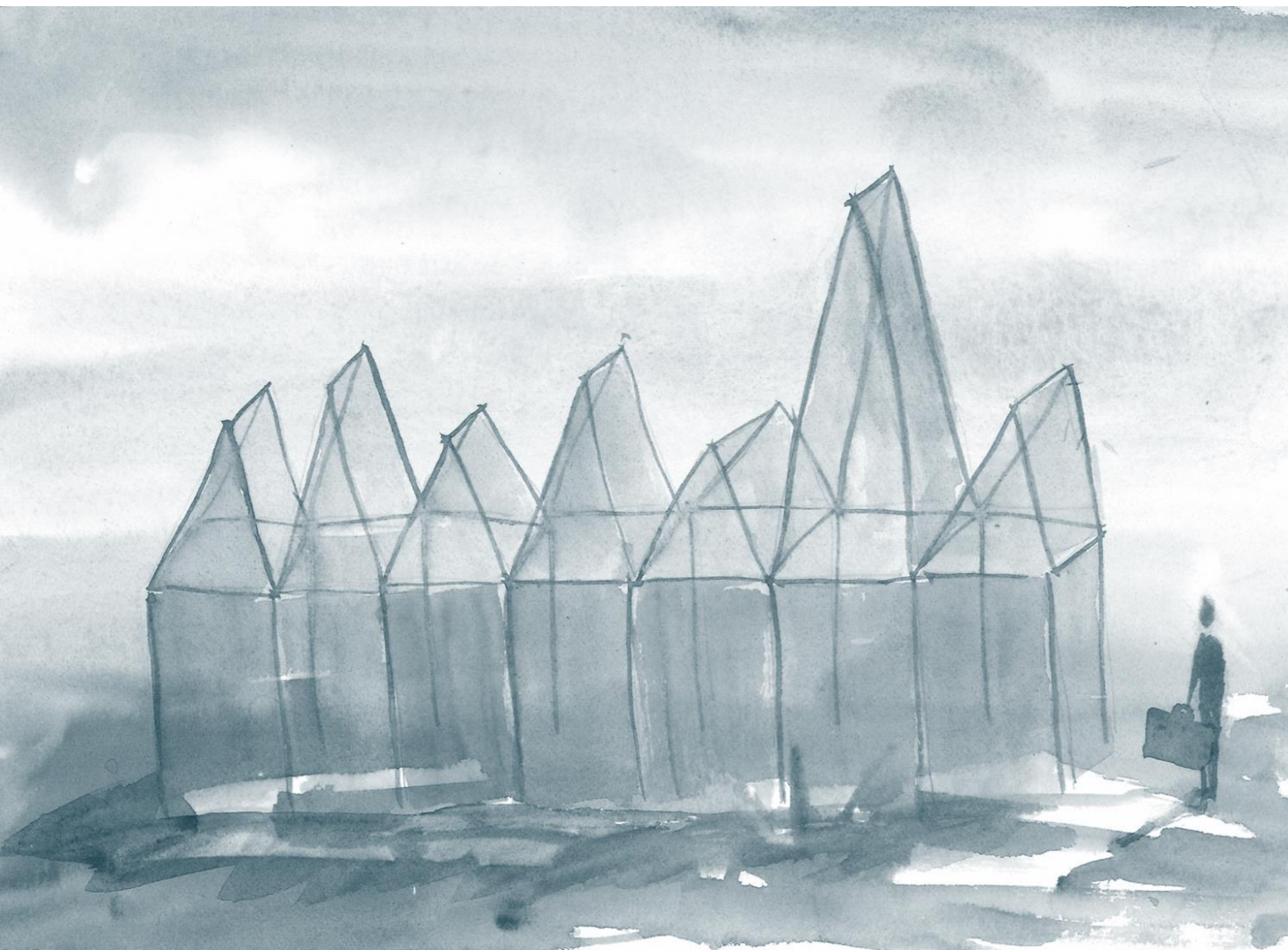

Verdiepend onderzoek naar jongeren met een hoog forensisch profiel in de JeugdzorgPlus

Definitieve rapportage verdiepend onderzoek,
september 2025

Conclusies over kenmerken en omvang van de HFP-doelgroep in de JeugdzorgPlus

Er zijn verschillende beelden over hoog forensische jongeren in de JeugdzorgPlus (hierna: JZ+)| Met de af- en ombouw van de JZ+ is er zorg over zogeheten “hoog-forensische jongeren” die tussen wal en schip dreigen te vallen. In het onderzoek naar deze jongeren merkten we dat er verschillende beelden in het veld bestaan over hoe deze groep zich kenmerkt. De beelden lopen uiteen van jongeren met beginnende forensische kenmerken die eenmalig een strafbaar feit hebben gepleegd, jongeren die agressief gedrag vertonen op de groep tot jongeren die verharde kenmerken vertonen en/of herhaaldelijk ernstige delicten hebben gepleegd of daarvan worden verdacht. Een eenduidige afbakening helpt om discussie en onduidelijkheid te voorkomen.

HFP-jongeren vormen een specifieke subgroep in de JZ+ | De meest onderscheidende kenmerken van jongeren met een hoog forensisch profiel (hierna: HFP)* ten opzichte van andere jongeren met gedragsproblemen of multi-problematiek in de JZ+ zijn:

een patroon van herhaald en ernstig delict gedrag*. Dit ernstige delictgedrag hangt vaak samen met betrokkenheid tot een delinquente vriendengroep en frequent middelengebruik. Ook verharding, antisociale kenmerken en controle verlies bij agressie werden genoemd als onderscheidende kenmerken voor deze doelgroep.**

De inschatting vanuit dit onderzoek is dat deze HFP-groep in de JZ+ circa 83 tot 335 jongeren betreft. Dit komt neer op ongeveer 5% tot 20% van alle jongeren in de JZ+ in 2023.

* Dit kan blijken uit een verdenking of veroordeling in het verleden en/of uit verdenking of veroordeling binnen een lopend strafrechtelijk proces.

** Voor een overzicht van het volledige verdiepende profiel (met de overige risico- en beschermende factoren), zie de volgende pagina

HFP-jongeren in de JZ+ komen qua kenmerken meer overeen met jongeren in detentie dan ze verschillen | De verschillen die wel bestaan lijken meestal systemisch van aard (bijv. geen strafrechtelijke vervolging wegens gebrek aan bewijs, of opties buiten detentie lijken passender voor sociale ontwikkeling).

Het gaat om een diverse groep, verdere clustering ligt niet voor de hand | Hoewel de neiging kan zijn om doelgroepen verder op te splitsen in subgroepen voor gericht aanbod, lijkt dat hier niet passend. De HFP-groep is heterogeen: de samenhang van kenmerken verschilt sterk per jongere. Bovendien is het totaal aantal HFP-jongeren relatief beperkt (met name volgens de laagste inschatting van 5%). Dit maakt het opdelen van de HFP-groep in verschillende groepen niet logisch bij het vormgeven van toekomstig aanbod.

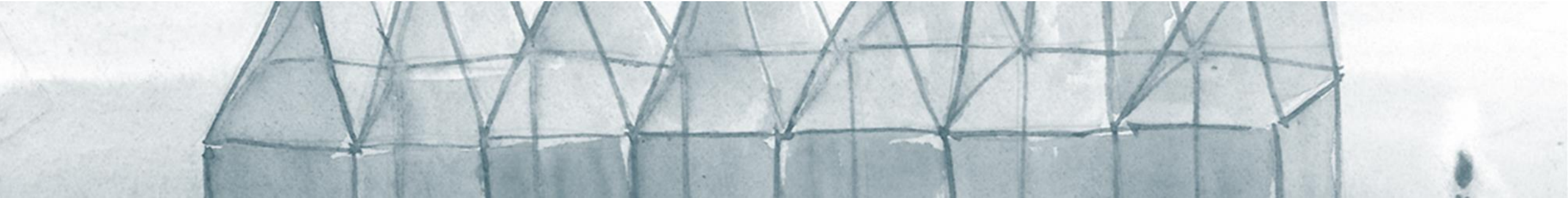
Grote handelingsverlegenheid met forensisch gedrag maakt dat jongeren sneller in het zwaardere segment terecht komen | (hoog) forensische gedragskenmerken bij jongeren worden binnen de hulpverlening vaak te laat signaleerd, waardoor er niet tijdig op problematiek wordt ingespeeld. Daarnaast hebben professionals regelmatig handelingsverlegenheid bij het werken met deze doelgroep, bijvoorbeeld bij het inschatten van de randvoorwaarden die de jongeren nodig hebben om recidive te voorkomen. Hierdoor vervallen jongeren sneller in ernstige delicten, ontwikkelen zwaardere forensische kenmerken en belanden eerder in het zwaardere straf- of civielrechtelijke segment.

Jongeren herkennen zich in het profiel, maar onderstrepen het belang van het verder kijken dan de harde kant van hun gedrag | In dit onderzoek werkten we samen met een ervaringsdeskundige, die sprak met meerdere jongeren. Hoewel deze jongeren zich herkenden in het geschetste profiel, gaven zij wel aan dat de “hoog forensische” stempel soms stigmatiserend kan werken. Ze geven aan dat hun kwetsbaarheid en onderliggende trauma's vaak in mindere mate werd gezien doordat de focus lag op hun harde, externaliserende gedrag. Dit is een belangrijk aandachtspunt in de benadering van deze jongeren.

Overzicht* van het verdiepend profiel van jongeren met een hoog forensisch profiel in de JeugdzorgPlus

*Deze samenvatting is opgesteld op basis van de bevindingen op pagina 14 tot en met 18.
1: Harder, A. T., Knorth, E. J., & Kalverboer, M. E. (2015). Risky or needy? Dynamic risk factors and delinquent behavior of adolescents in secure residential youth care. International journal of offender therapy and comparative criminology, 59(10), 1047-1065.
2: bevindingen uit de casusstudie Quicksan, aangevuld met de verdiepende gesprekken met experts, jeugdbeschermers/ jeugdreclasserders, JeugdzorgPlus professionals en HFP jongeren

Reflecties voor een toekomstig handelingsperspectief

Van gedeelde uitgangspunten naar een concreet en werkbaar kader | Tijdens de eerste ontwerp sessie zijn we gestart met de vraag: hoe ziet de ideale wereld eruit voor deze jongeren, als het gaat om perspectief, zorg en onderwijs? Vervolgens dachten we concreter na over wat er nodig is om daar te komen. Veel genoemde elementen in de sessie — zoals relationeel werken — zijn waardevolle uitgangspunten, maar niet nieuw. De uitdaging is nu: hoe zorgen we dat we het daadwerkelijk anders én beter doen? Zeker nu er nog steeds handelingsverlegenheid in het werken met deze jongeren wordt ervaren. Dit vraagt wat ons betreft om scherpte in het vervolg op twee punten:

1. *Waar verschillen de perspectieven nog?* Juist door die verschillen expliciet te maken, kunnen zorgen, twijfels en voorwaarden écht op tafel komen. Denk bijvoorbeeld aan de uiteenlopende ideeën over het inzetten van vrijheidsbeperkende maatregelen. Zolang we dat niet bespreken, blijft het lastig om gezamenlijk keuzes te maken.
2. *Wat willen we allemaal, maar lukt nog niet goed?* Veel ambities, zoals een integrale en competentiegericht aanpak, worden breed gedeeld, maar zijn in de praktijk lastig te realiseren. Om te voorkomen dat het bij brede ambities blijft, is het nodig om ambities te stimuleren door landelijke of regionale instrumenten. Ter illustratie noemen we twee voorbeelden van deze instrumenten. Ten eerste het landelijk opstellen van een handelingskader om professionals meer richting te geven bij de begeleiding van de HFP-doelgroep. Ten tweede het structureel borgen van forensische expertise, bijvoorbeeld door de (betaaltitel) consultatiefunctie in te zetten of door in regionale inkoopafspraken vast te leggen dat deze expertise een verplicht onderdeel vormt van het JZ+-aanbod.

Handelingsperspectief ontwikkelen mét jongeren | in dit traject hebben we nauw samengewerkt met ervaringsdeskundigen. Hun ervaringen zijn waardevol: over wat hen hielp (of wat zij hebben gemist) in de begeleiding, wat ze nodig hadden in zorg en onderwijs, en hoe bepaald delictgedrag misschien voorkomen had kunnen worden (zie hiervoor [rechtsonder op p. 2](#)). Zulke inzichten zijn onmisbaar om tot een handelingsperspectief te komen dat écht aansluit bij waar jongeren in de toekomst iets aan hebben.

Risico op vervaging van de doelgroep | In de ontwerp sessie merkten we dat het gesprek zich regelmatig verbreedde naar de bredere groep jongeren in JZ+, met bijvoorbeeld agressief of impulsief gedrag. Het risico is dat we hierdoor onvoldoende oog houden voor wat hoog forensische jongeren juist onderscheidt — zoals de risicofactoren die leiden tot ernstig delictgedrag. Door dat goed in beeld te houden, kunnen we in de ondersteuning beter inspelen op de specifieke risico- en beschermende factoren.

Tussen zorg en straf: het hoogforensisch profiel in historisch perspectief | Het ontstaan en afbouw van de gesloten jeugdhulp kent een lange geschiedenis. In 2004 werd besloten jongeren met een civielrechtelijke maatregel te scheiden van strafrechtelijke jongeren, wat leidde tot de opbouw van gesloten jeugdzorg. Met de recente af- en ombouw van deze gesloten jeugdzorg ontstaat echter een nieuwe uitdaging. Er is een 'groep' jongeren met hoog forensisch gedrag, die niet in aanmerking komt voor plaatsing in een justitiële jeugdinrichting, maar van wie het gedrag wel dusdanig ernstig is dat passende ondersteuning, bescherming en zorg complex is in de huidige context van de af- en ombouw. Juist voor deze hoog forensische groep is het belangrijk om toekomstige keuzes te duiden in historisch perspectief rekening houdend met de lessen uit het verleden. Zeker omdat HFP-jongeren in de JZ+ qua kenmerken meer overeen lijken te komen met jongeren in detentie dan ze verschillen.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	p. 6
--------------	------

2. Context vraagstuk	p. 9
----------------------	------

3. Verdieping op het hoog forensisch profiel in JZ+	p. 13
---	-------

4. Aantal jongeren met een hoog forensisch profiel in de JZ+	p. 19
--	-------

5. Een start in het handelingsperspectief: uitkomsten eerste ontwerp sessie	p. 22
---	-------

Bijlagen	
----------	--

Aanleiding | Behoeftte aan verdieping op de quickscan over jongeren met hoog forensisch profiel en handelingsperspectief

Er is behoefte aan meer zicht op de doelgroep van jongeren met een hoog forensisch profiel

In 2022 kwam uit een doelgroep analyse van AEF naar voren dat er zorgen waren dat de groep jongeren met het kenmerk hoog forensisch profiel bij de af- en ombouw van de gesloten jeugdzorg mogelijk tussen wal en schip vallen.¹ Destijds was echter nog niet bekend wat het kenmerk concreet inhield, noch wat de omvang van deze groep was. In 2024 is reeds op basis van een eerste verkenning van AEF, een profiel opgesteld waaruit naar voren kwam dat jongeren met het kenmerk hoog forensisch profiel voornamelijk man zijn, gewelddadig en delinquent gedrag laten zien, vaak een deviant netwerk hebben en veelal uit een instabiele thuissituatie komen.² De verkenning leverde een eerste beeld op van de omvang van de groep jongeren met deze kenmerken. Volgend op de aanbevelingen uit de quickscan is er sindsdien steeds meer aandacht voor deze doelgroep jongeren. Zo is in de bestuurlijke afspraken over de transformatie van de gesloten jeugdhulp vastgelegd dat er landelijke zorginhoudelijke kaders komen voor de opbouw van passende alternatieve hulp, specifiek voor jongeren met een forensisch profiel.³

AEF voert een verdiepend onderzoek uit naar deze doelgroep voor meer verdieping op het profiel, een beeld van de omvang en meer handelingsperspectief

Op basis van de eerste verkenning uit de quickscan blijven er vragen bestaan over hoe deze jongeren zich onderscheiden van jongeren met forensische kenmerken in andere voorzieningen, hoe groot de groep in de JZ+ is, en hoe zij het best ondersteund en begeleid kunnen worden. Daarom is AEF gevraagd om een verdiepend onderzoek uit te voeren naar deze doelgroep om op een aantal aspecten meer inzicht te krijgen in deze doelgroep ten opzichte van de quickscan. Dit gaat onder andere in op de vraag wat de meest onderscheidende kenmerken zijn van de HFP doelgroep (ook ten opzichte van jongeren die in andere voorzieningen terecht komen), of er subtypen van problematiek bestaan, om hoeveel jongeren het gaat, en welke type ondersteuning zij nodig hebben.

Het verdiepend onderzoek van AEF richt zich op de volgende elementen:

1: Behoeftteanalyse specialistisch alternatief gesloten jeugdhulp, AEF 2023: [Behoeftteanalyse specialistisch alternatief gesloten jeugdhulp](#) | [Rapport](#) | [Rijksoverheid.nl](#)

2: Quickscan forensische doelgroep gesloten jeugdzorg, AEF 2024: [Quickscan forensische doelgroep gesloten jeugdzorg](#) | [Publicatie](#) | [Rijksoverheid.nl](#)

3: Bestuurlijke afspraken transformatie gesloten jeugdhulp, Rijk, VNG en Jeugzorg Nederland 2024: [Bestuurlijke afspraken transformatie gesloten jeugdhulp](#) | [Publicatie](#) | [Rijksoverheid.nl](#)

Methodiek | We spraken met experts, jongeren en professionals en bestudeerden veel wetenschappelijke literatuur en andere (recente) onderzoeken over jongeren met deze gedragskenmerken

We haalden inzichten over HFP en de vergelijking met andere doelgroepen uit de literatuur

Om een goede basis te leggen voor het verdiepend onderzoek, analyseerden we recent verschenen onderzoek en wetenschappelijke literatuur. We zochten daarin specifiek naar (1) nieuwe inzichten over kenmerken van jongeren met een hoog forensisch profiel in de JZ+ (2) subgroep analyses en/of clustering van HFP kenmerken (3) vergelijking met jongeren met zelfde gedragskenmerken in andere voorzieningen.

We bestudeerden recente onderzoek en adviesrapporten van o.a. KPMG (LTA), notitie van de BENS, EHDK (vraagstuk in Oost), Significant (Jeugdhulp strafrechtelijk kader), maar ook wetenschappelijke publicaties zoals van o.a., Nijfhof en collega's (2010), Harder en collega's (2015), Nieuwenhuizen en collega's (2024), van Tilburg en collega's (2023).

We verdiepten het profiel in gesprek met jongeren, en experts uit de wetenschap en praktijk

Om het profiel uit de quickscan te verdiepen, aan te scherpen en onderscheidende kenmerken met andere populaties te identificeren spraken we met een diverse groep personen.

We werkten in dit onderzoek samen met een ervaringsdeskundige die zich identificeert met dit profiel en in JZ+ heeft gezeten. Zij sprak met een groep jongeren die in het verleden in de JZ+ heeft gezeten over in welke mate zij zich herkenden in het profiel, maar ook welke nuances en toevoegingen zij zagen. Daarnaast spraken we in totaal met 14 verschillende experts uit de wetenschap, praktijk en beleidsmakers. We spraken o.a. met personen werkzaam bij de Waag, Rechtspraak, uit de wetenschap, onderzoekers van verscheidene onderzoeksbureaus, projectleiders van coördinerende gemeenten, Dienst Justitiële Inrichtingen, en ministerie van Justitie en Veiligheid.

We organiseerden twee groepsgesprekken met professionals

In groepsgesprekken met JeugdzorgPlus professionals en jeugdbeschermers/ jeugdreclasseerders stonden we achtereenvolgens stil bij de kenmerken van de quickscan, bespraken we onderscheidende kenmerken voor de jongeren met HPF in JZ+ en gingen we in op wat er nodig is in de behandeling en/of begeleiding van jongeren met deze gedragskenmerken.

We voerden twee groepsgesprekken met in totaal 15 professionals werkzaam in de JZ+ en als jeugdreclasseerder en/of jeugdbeschermer.

We vroegen data op bij CBS om een analyse te maken van de omvang.

Ten behoeve van het onderzoek heeft het ministerie van Justitie en Veiligheid bij het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) twee maatwerktabellen opgevraagd, om zo meer inzicht te krijgen in de mate waarin jongeren in JZ+ verdacht zijn van delicten van verschillende ernst. We analyseerden deze data om een bandbreedte van de omvang van de doelgroep in kaart te brengen. Vervolgens toetsten we de omvang bij de aanbieders JZ+, onder andere door via een schriftelijke uitvraag een inschatting van het aantal jongeren in hun eigen aanbod op te vragen.

Context | De ontwikkelingen rondom de afbouw en ombouw van de JeugdzorgPlus maakt het aanbieden van passende zorg voor jongeren met hoog forensisch profiel urgent

Bij jongeren met forensisch profiel in JZ+ zijn de civiel- en strafrechtelijke keten met elkaar verweven

De verschillende routes waarlangs jongeren met een hoog forensisch profiel in JZ+ terecht komen, maken duidelijk dat de civielrechtelijke en strafrechtelijke keten in dit vraagstuk nadrukkelijk met elkaar verweven zijn. Dit heeft twee belangrijke implicaties voor dit verdiepende onderzoek.

1. Ten eerste roept het de vraag op in hoeverre jongeren in de verschillende ketens of via verschillende routes overeenkomsten vertonen. Zo kan het zijn dat jongeren die civielrechtelijk geplaatst worden, qua profiel sterke gelijkenissen vertonen met jongeren die strafrechtelijk geplaatst zijn. In dit onderzoek kijken we daarom in hoeverre jongeren met een HFP in de JZ+ zich kenmerken ten opzichte van jongeren in andere voorzieningen die voortkomen uit dezelfde routes, zoals justitiële jeugdinrichtingen, kleinschalige voorzieningen voor jeugd, of maatwerkoplossingen (zie hiervoor [pagina 16 en 17](#)).
2. Ten tweede betekent deze verwevenheid dat ontwikkelingen rondom deze groep in het ene kader directe gevolgen kunnen hebben voor het andere. In de volgende paragrafen gaan we hier dieper op in.

Sinds de beweging van afbouw en ombouw van de JZ+ zijn er hernieuwde zorgen over jongeren die (ernstig) delinquent gedrag vertonen

Sinds 2022 is er een beweging ingezet om het aantal gesloten plaatsingen zoveel mogelijk te beperken en meer kleinschalige voorzieningen te creëren. In dat kader is onderzocht of er een specialistische alternatief¹ nodig zou zijn voor een specifieke doelgroep die mogelijk niet in alternatieven zou passen. In dit onderzoek

kwamen met name zorgen naar voren over jongeren met gedragskenmerken die passen bij een hoog forensisch profiel (HFP). Specifiek signaleerden professionals dat sommige van de gedragskenmerken van deze jongeren (agressief, delinquent gedrag) het lastig maken om deze jongeren te plaatsen in open settings, zeker zolang er nog geen passende alternatieven zijn ontwikkeld met werkwijzen om met dit gedrag om te gaan. Hoewel de huidige JZ+ aanbieders hun capaciteit afbouwen zijn dergelijke alternatieven op dit moment beperkt beschikbaar.

Er is capaciteitsdruk in JJI's en verschuivingen in populatie

De capaciteit binnen justitiële jeugdinrichtingen (JJI's) staat al geruime tijd onder druk. Om die reden is recent een nieuwe JJI geopend in Veenhuizen en gaat Teylingereind in capaciteit uitbreiden. In de huidige politiek ligt de focus op strenger straffen en een hogere strafmaat, ook voor jongeren. Dit kan leiden tot een verdere stijging van de instroom en er mogelijk toe bijdragen dat rechters kiezen voor civiele plaatsen (bijvoorbeeld met een machtiging gesloten jeugdzorg) in plaats van JJI's. Deze mogelijkheid hebben we in dit onderzoek echter niet kunnen verifiëren.

Een tweede relevante ontwikkeling met betrekking tot dit vraagstuk betreft de samenstelling van de populatie binnen de JJI's. Sinds de invoering van het adolescentenstrafrecht in 2014 kunnen jongeren tussen de 18-23 jaar een straf of maatregel in het jeugdstrafrecht krijgen. Als gevolg is de leeftijd van jongeren in de JJI's de afgelopen 10 jaar toegenomen². Deze verschuiving is relevant, omdat eerdere beleidskeuzes rondom het scheiden van jongeren uit civielrechtelijk en strafrechtelijk kader juist waren ingegeven door zorgen over mogelijke negatieve beïnvloeding van jongere, kwetsbare jongeren door oudere, meer verharde leeftijdsgenoten.

1: *Behoeftanalyse specialistisch alternatief gesloten jeugdhulp*, AEF 2023: *Behoeftanalyse specialistisch alternatief gesloten jeugdhulp | Rapport | Rijksoverheid.nl*

2: *Interdepartementaal Beleidsonderzoek Jeugdcriminaliteit*, 2022.

Context | Jongeren met forensisch profiel kunnen via een civielrechtelijke en strafrechtelijke route in de JeugdzorgPlus terecht komen

Jongeren met een HFP belanden via verschillende wegen in de JZ+

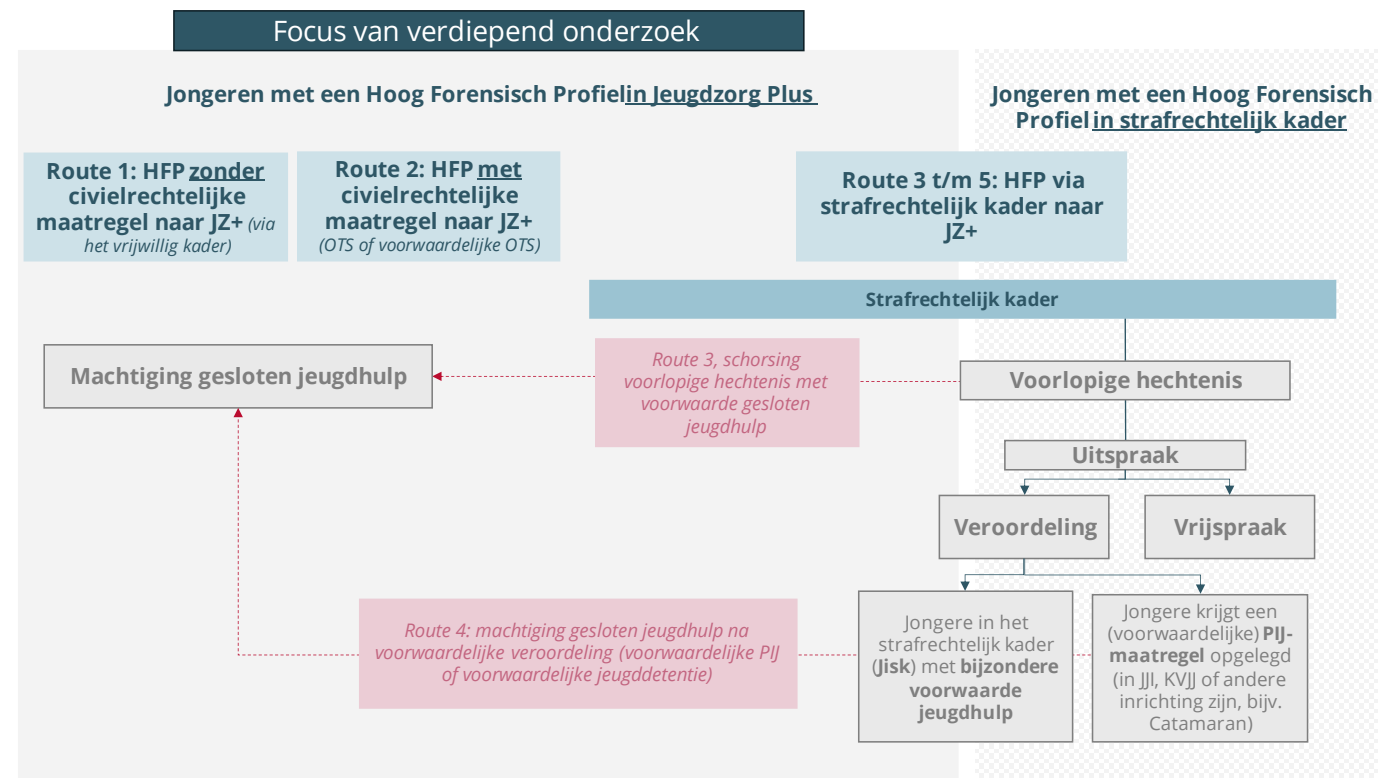
Het figuur rechts schetst de verschillende routes waarlangs jongeren met een HFP in JZ+ terecht te komen:

- ▶ Route 1: een deel van de HFP jongeren komt *zonder* civielrechtelijke maatregel (bijvoorbeeld een ondertoezichtstelling) terecht in JZ+ met een machtiging gesloten jeugdhulp
- ▶ Route 2: een deel van de HFP jongeren komt *met* een civielrechtelijke maatregel (OTS of voorwaardelijke OTS) in de JZ+ terecht – met een machtiging gesloten jeugdhulp

Daarnaast kunnen jongeren ook vanuit een strafrechtelijk traject (met uiteindelijk altijd een civiel rechtelijke machtiging) in JZ+ terecht komen:

- ▶ Route 3: er kan sprake zijn van de schorsing van een voorlopige hechtenis, waarin de rechter als voorwaarde de gesloten jeugdhulp oplegt (met uiteindelijk altijd een civielrechtelijke machtiging)
- ▶ Route 4: Het is ook mogelijk dat jongeren na een voorwaardelijke veroordeling (voorwaardelijke PIJ of voorwaardelijke jeugddetentie) in de gesloten jeugdzorg komen. De rechter geeft een civiele machtiging gesloten plaatsing af en soms wordt door de rechter daarnaast als voorwaarde opgenomen in het vonnis dat de jongere moet meewerken aan de plaatsing / behandeling

De cijfers van de Raad voor de Kinderbescherming tonen aan dat slechts een klein aantal jongeren via route 3 en 4 in de JZ+ belandt: in 2022 ging het om 7 en in 2023 om 6 jongeren met een verzoek (rekest) voor gesloten jeugdzorg vanuit strafzaken.¹

1: Raad voor de Kinderbescherming (peildatum 26-03-2024) - Rekesten gesloten jeugdzorg na ambtshalve uitbreiding na straf- en schoolverzuimzaken RvdK 2019-2023

Recap quickscan | Jongeren met hoog forensisch profiel vertonen overeenkomsten met andere jongeren in JZ+

Binnen JZ+ verblijft een brede en diverse groep jongeren met complexe gedrags- en ontwikkelingsproblemen.

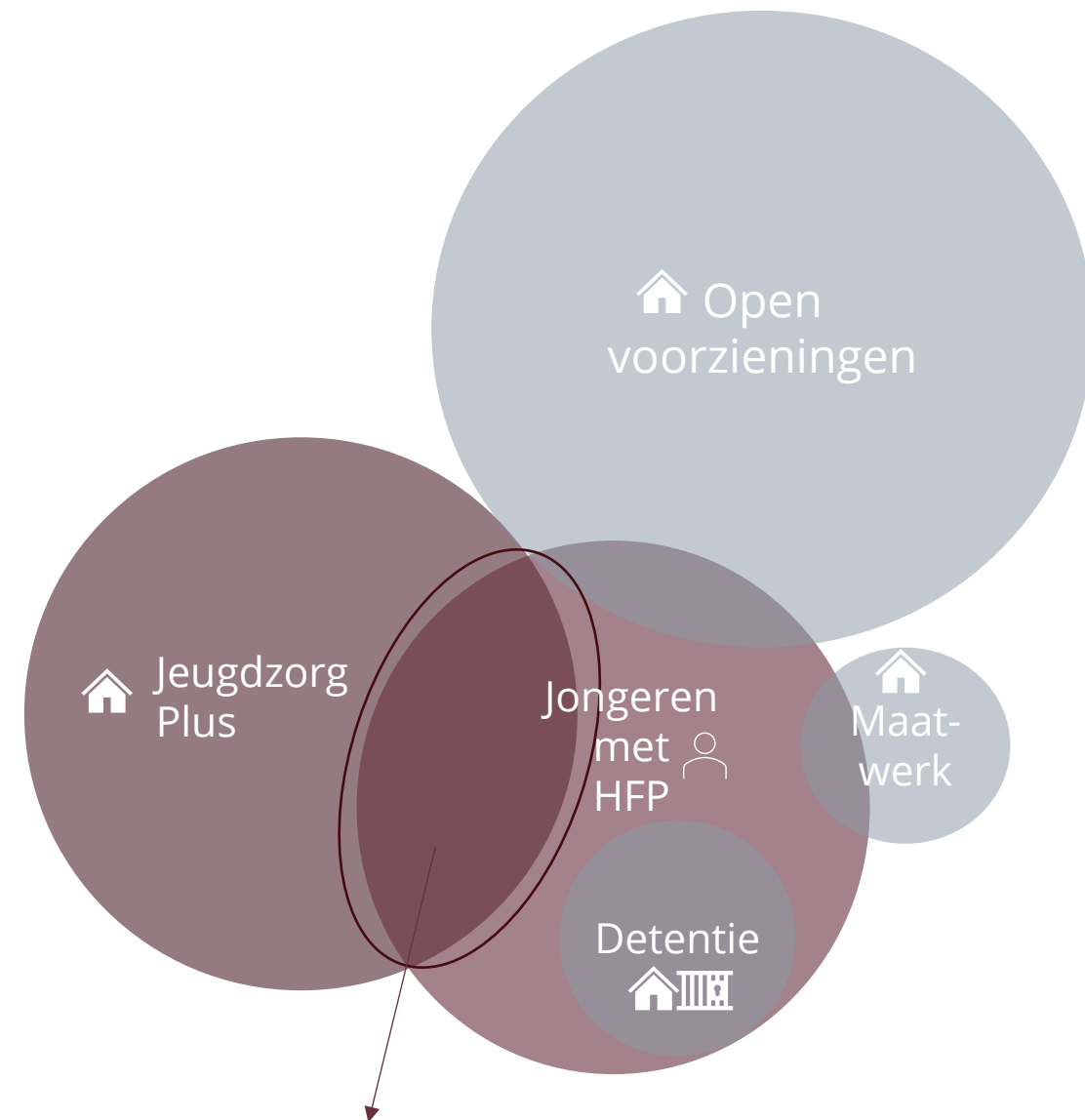
De afgelopen jaren daalde het aantal jongeren in JZ+¹. In 2022 waren er 1.286 jongeren in zorg, in 2023 waren dat 1.146 jongeren en in 2024 1.029. Zij hebben vaak te maken met meervoudige problematiek op verschillende leefgebieden. De quickscan bevatte een beknopt overzicht van de deze (achtergrond)kenmerken (zie [bijlage pagina 25](#)), zoals onder andere een instabiel thuis, lang zorgpad, trauma's, middelengebruik, gedragsproblemen, psychische problemen en schooluitval.

Jongeren met een hoog forensisch profiel vormen een onderscheidbare subgroep binnen de JZ+

De HFP jongeren vormen binnen deze groep een onderscheidbare subgroep. Ze delen veel achtergrondkenmerken met hun leeftijdsgenoten in JZ+, zoals schooluitval, verslaving, gedragsproblematiek, maar onderscheiden zich ook op een aantal punten. Uit de quickscan kwam naar voren dat jongeren met HPF vaker man zijn, vaker een deviante vriendengroep hebben, en meer delinquent gedrag laten zien. De quickscan in 2023 kon nog geen uitspraken doen over de omvang van de doelgroep.

Jongeren met dit profiel vertonen overeenkomsten met jongeren buiten de JZ+, daarom onderzoeken we de meest onderscheidende kenmerken

Uit de quickscan bleek dat jongeren met dit profiel niet exclusief in JZ+ geplaatst worden. Zij kunnen ook verblijven in detentievoorzieningen (zoals justitiële jeugdinrichtingen of kleinschalige voorzieningen justitiële jeugd), in open jeugdhulpvoorzieningen, of in maatwerktrajecten. In dit onderzoek verdiepen we de onderscheidende kenmerken van het HFP profiel, en brengen we in kaart in welke mate kenmerken van jongeren met HFP in JZ+ verschillen van kenmerken van jongeren die op andere plekken terecht komen.

Focus van dit onderzoek: jongeren met een hoog forensisch profiel in de JZ+

Bevindingen HFP profiel | Jongeren, experts en professionals herkenden het eerder opgestelde profiel uit de quickscan, maar kwamen ook met een aantal aanvullingen en nuances

Jongeren, professionals en experts herkenden het profiel, en vulden dit aan met kenmerken die breder voor de JZ+ populatie gelden

Gesprekspartners herkenden het algemene profiel uit de quickscan, zoals veelvuldig voorkomen van verslaving en schooluitval. Daarnaast noemden zij ook diverse aanvullende kenmerken, zoals online beïnvloedbaarheid en ervaringen van afwijzingen en negatieve verwachtingen. De aanvullende kenmerken zijn hiernaast in blauw weergegeven. Circa de helft van deze kenmerken komen volgens gesprekspartners ook voor bij andere jongeren in JZ+. Ook veel van de reeds beschreven kenmerken in de quickscan gelden voor een bredere groep jongeren in JZ+.

Daarnaast zijn er kenmerken die juist onderscheidend zijn voor jongeren met hoog forensisch profiel

Gesprekspartners noemden in dit verband een patroon van (verdenkingen van) delicten met (vaak) toenemende ernst, antisociale kenmerken, verharding, en verlies van controle. Deze kenmerken zijn concreter dan in de quickscan en staan geclusterd weergegeven in het donkergrijze blok (zie de bovenste kenmerken).

Jongeren onderstreepten het belang van verder kijken dan gedragskenmerken. Naast herkenning en aanvullingen gaven jongeren aan dat kenmerken niet het hele verhaal vertellen. Achter gedrag schuilen vaak problemen die onvoldoende aandacht krijgen. Jongeren voelden zich soms vooral beoordeeld op hun delict of risicoprofiel, terwijl zij juist gezien willen om wie ze zijn: met hun kwetsbaarheden en pijn, maar ook met hun kwaliteiten en potentieel.

Verdiepend profiel jongeren met HFP in de JZ+

Bevindingen HFP profiel | De HFP doelgroep gaat om een heterogene groep van jongeren zonder duidelijk onderzochte subgroepen

Eén van de vragen uit dit onderzoek is of bepaalde kenmerken van deze doelgroep vaker samen voorkomen, en of er zodoende sprake is van bepaalde subgroepen.

De HFP doelgroep is zeer divers, en moeilijk te clusteren op basis van kenmerken

Hoewel de neiging vaak is om een doelgroep onder te verdelen in verschillende subgroepen op basis van bepaalde kenmerken, is dit voor deze doelgroep lastig mogelijk. Diverse experts benadrukken dat het in de basis om een heterogene groep gaat, waarbij de samenhang van kenmerken voortdurend verschilt. Hierdoor zijn er geen duidelijke subgroepen te onderscheiden zijn en is het moeilijk om deze groep jongeren te “categoriseren” op basis van specifieke problematiek of delictgedrag. Daarnaast laat de literatuur geen recente subgroepanalyses zien over jongeren met dit hoog forensisch profiel in de JZ+.

De HFP doelgroep kent mogelijk overlap met twee profielen van JR-jongeren

In opdracht van het WODC is in 2024 een subgroepanalyse uitgevoerd naar jongeren met een jeugdreclasseringstraject¹. Dit is relevant, omdat een deel van de HFP-doelgroep in de JZ+ zo'n traject heeft of heeft gehad. Welke van de profielen uit de subgroepanalyse uiteindelijk in JZ+ terechtkomen, is onduidelijk. Wel vertonen twee groepen qua kenmerken overlap met jongeren met HFP in de JZ+. Deze twee subgroepen (weergegeven in het blauwe kader rechts op de pagina) vertonen een patroon van vaak ernstig delictgedrag (te zien vanuit eerdere justitiecontacten en de ernst van hun delicten).

Op basis van deze twee profielen zijn geen subgroepen voor HFP te onderscheiden

Over het algemeen vertonen de twee profielen in het blauwe kader veel overlappende kenmerken, zoals delictzwaarte en een onstabiele thuissituatie. Deze kenmerken komen ook in grote mate overeen met de HFP doelgroep. De vraag is of

de verschillen tussen deze twee subgroepen te vertalen zijn naar de HFP-doelgroep – wat iets kan betekenen voor de onderverdeling in subgroepen. Zo kampen jongeren uit profiel 3 vaker met mentale problemen en hebben zij vaker een kinderbeschermingsmaatregel nodig dan jongeren uit profiel 1. In gesprekken over de HFP-doelgroep konden deze verschillen niet direct in de context van deze doelgroep worden geplaatst. Opvallend is dat veel jongeren met een JR-traject uit deze profielen ook een kinderbeschermingsmaatregel hebben gehad. Wat deze combinatie aan maatregelen betekent voor HFP-jongeren in JZ+ is echter onduidelijk. Mogelijk kennen HFP jongeren in de JZ+ ook doorgaans deze combinatie aan maatregelen, maar dit blijkt niet direct uit dit onderzoek.

Profiel 1 (25% van de jongeren met een JR traject) – “Impulsieve jongeren met onmachtige ouders en antisociale vrienden” Een derde pleegde een zwaar delict (bij 43% onbekend), en meer dan een derde had politie-/justitiecontact. Ze groeien op met onmachtige ouders en antisociale vrienden, vertonen impulsief en agressief gedrag en tonen weinig respect voor autoriteit. Een derde had in het verleden een kinderbeschermingsmaatregel of zijn uit huis geplaatst. Ze kampen met schoolproblemen, spijbelen en middelenmisbruik.

Profiel 3 (20% van de jongeren met een JR traject) – “Jongeren met een onveilige thuissituatie en agressieproblemen” Minder dan een derde pleegde een zwaar delict (bij 50% onbekend), een kwart had politie-/justitiecontact. Ze groeien op in een onveilige thuissituatie met mishandeling en verwaarlozing. Meer dan de helft had een kinderbeschermingsmaatregel of is uit huis geplaatst. Ze vertonen antisociaal, impulsief en gewelddadig gedrag en kampen met mentale problemen en een negatief toekomstbeeld.

Figuur: samenvattende weergave profiel 1 en 3 uit de subgroepanalyse jongeren met een JR maatregel¹

Bevindingen HFP profiel | We vergeleken het HFP profiel met kenmerken van andere jongeren in JZ+ en in open voorzieningen

HFP jongeren in JZ+ onderscheiden zich met name door delinquent gedrag

Een centrale vraag in dit onderzoek is welke kenmerken van de HFP-doelgroep binnen de JZ+ onderscheidend zijn ten opzichte van jongeren zonder dit profiel in de JZ+. Dit helpt om de meest kenmerkende eigenschappen van deze specifieke groep jongeren te identificeren. Volgens verschillende experts en professionals vertoont het HFP profiel overlap met de kenmerken van jongeren zonder een hoog forensisch profiel in de JZ+¹. Tegelijkertijd zijn er ook duidelijke verschillen, zoals herhalend delinquent gedrag van ernstige aard. De meest onderscheidende kenmerken van jongeren met een HFP in JZ+ ten opzichte van andere jongeren in de JZ+ zijn op de rechterkant in het groene blok weergegeven.

Jongeren met HFP komen in maatwerk terecht door systemische aspecten

Uit de Quicksan bleek dat een deel van de jongeren met een hoog forensisch profiel niet in JZ+ werd geplaatst, maar in maatwerkvoorzieningen. Daarom onderzochten we of deze doelgroep zich qua kenmerken onderscheidt. De verschillen zijn eerder van systemische aard (of in interactie tussen kenmerken en systeemopties) dan puur op basis van kenmerken van de jongeren.

Ook in open setting zitten jongeren met hoog forensische (gedrags)kenmerken

Ook in open (residentiële) voorzieningen verblijven jongeren met hoog forensische (gedrags)kenmerken. De vraag is in hoeverre zij verschillen van HFP-jongeren in JZ+. Deze verschillen liggen vooral in de mate waarin een bepaalde vorm van geslotenheid en bescherming nodig is vanuit de JZ+ door de aard en combinatie van hun problematiek. Daarnaast spelen systemische factoren een rol; door geen beschikbaarheid/ plek in gesloten setting worden HFP-jongeren soms in een open setting ondergebracht.

Jongeren met HFP in JZ+ delen kenmerken met **andere JZ+-jongeren**, maar onderscheiden zich door:

- Herhalend delinquent gedrag
- Sterkere binding met een deviante vriendengroep
- Verhoogd risico op verslaving en middelenmisbruik
- Minder zichtbare internaliserende problematiek door maskering met middelenmisbruik
- Vaker mannelijk geslacht

Jongeren met **HFP in maatwerk** hebben zelfde kenmerken, maar komen hier terecht door systemische aspecten:

- Er is geen plaats bij de JZ+ aanbieder; passende ondersteuning/behandeling in gesloten setting ontbreekt
- Er is geen geschikte groep waar de jongere een slachtoffer of dader niet tegenkomt, of er is sprake van een rivaliserende groep jongeren zit.
- Er is geen plaats bij een aanbieder omdat jongere eerder is weggestuurd
- Landsdeel/gemeenten hebben geen contracten met gesloten settings

Ook in **open setting** bevinden zich jongeren met hoog forensische gedragskenmerken, onderscheid ligt in systemische aspecten maar ook in kenmerken

- Systemisch aspect: er is geen beschikbaarheid/ plek in gesloten setting
- Verschil in kenmerken: aard en combinatie van problematiek van jongeren met HFP in JZ+ maakt bescherming/ geslotenheid nodig én HFP doelgroep heeft een hoger risico op weglopen

¹: Zie voor een overzicht pagina 16 uit de Quicksan forensische doelgroep gesloten jeugdzorg, AEF (2024)

Bevindingen HFP profiel | We vergeleken het HFP profiel met kenmerken van andere jongeren met strafrechtelijke maatregel (in JJI's en KVJJ's)

Het HFP profiel komt meer overeen met jongeren in JJI's en KVJJ's dan ze verschillen

Een belangrijke vraag is in welke mate de kenmerken van de HFP doelgroep in de JZ+ onderscheidend zijn ten opzichte van jongeren met deze kenmerken die op andere plaatsen belanden in het strafrechtelijk kader. Verschillende experts en professionals (vanuit JB/JR) geven aan dat jongeren met een hoog forensisch profiel in de JZ+, over het algemeen dezelfde kenmerken kennen als jongeren in de JJI's en KVJJ's. De verschillen in kenmerken zijn meestal systemisch van aard, dan dat het echt in de kenmerken van de jongeren zelf zit. We lichten een aantal – veelal systemische – onderscheidende kenmerken toe op de rechterpagina.

We concluderen op basis hiervan dat de overeenkomsten in gedragskenmerken tussen jongeren die in detentie komen en jongeren met HFP in de JZ+ groter lijken dan de verschillen. Op dit moment is er nog geen wetenschappelijk onderzoek gedaan naar deze vergelijking.

Jongeren met HFP in JZ+ kennen grotendeels dezelfde kenmerken met **jongeren in JJI's**, maar komen niet in de JJI's doordat

- Er onvoldoende bewijs is voor strafrechtelijke vervolging
- Er passendere opties zijn (met mogelijkheden om meer te richten op hulpverlening/ begeleiding) voor sociale ontwikkeling
- De ernst/aard van het delict onvoldoende zwaar is
- De jongere te jong wordt geacht (gezien het risico van de invloed van oudere jongeren)

Jongeren met HFP in JZ+ vertonen grotendeels dezelfde kenmerken als **jongeren in KVJJ's**, maar komen hiervoor niet in aanmerking omdat bepaalde eigenschappen overeenkomen met de contra-indicaties

De contra-indicaties waardoor HFP jongeren niet in KVJJ's geplaatst kunnen worden¹:

- Verslavingsproblematiek
- Gebrek aan motivatie
- Ontbreken van een structurele dagbesteding

Bevindingen HFP profiel | Jongeren met de HFP kenmerken bevindt zich niet enkel in de JeugdzorgPlus, maar ook op andere plekken

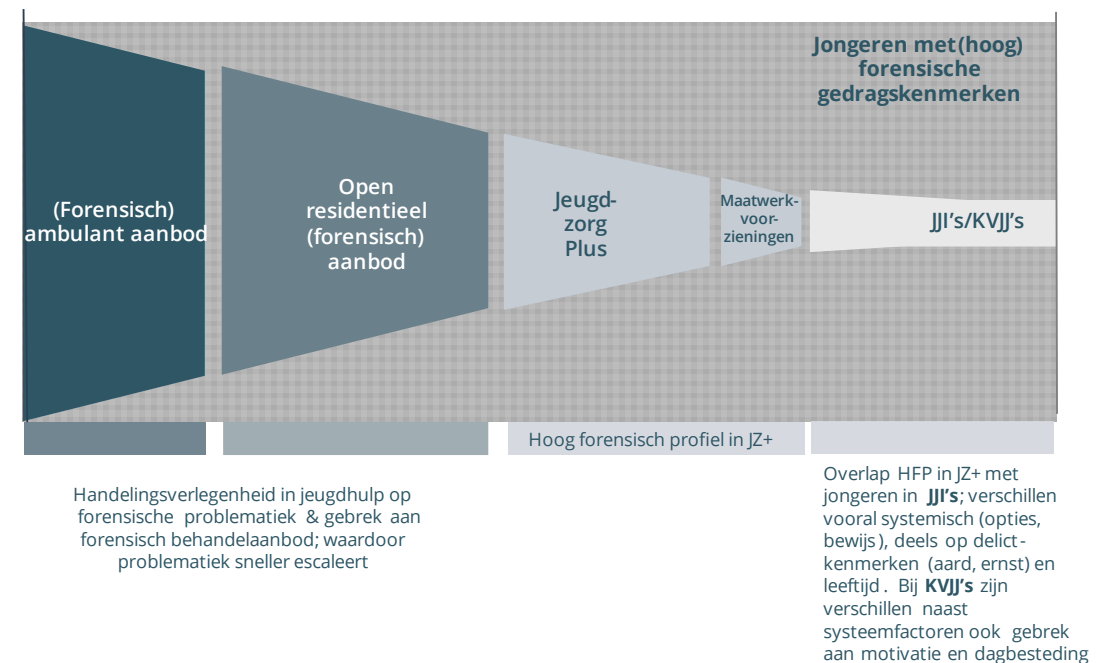
Ook buiten de JZ+ zijn er jongeren met deze HFP kenmerken

Uit de vergelijking met jongeren in andere voorzieningen (zie voorgaande slides) blijkt dat jongeren met kenmerken van het hoog forensisch profiel niet alleen in JZ+ zitten. Zowel experts, professionals (vanuit JB/JR en JZ+) en jongeren met HFP profiel geven aan dat deze kenmerken ook zichtbaar zijn bij jongeren die in open voorzieningen¹, of in instellingen als JJI's en KVJJ's verblijven.

De groep jongeren met (hoog)forensische gedragskenmerken is daarmee aanzienlijk groter dan de groep die daadwerkelijk in JZ+ terechtkomt. De figuur rechts geeft hiervan een grafische weergave. De figuur suggereert een volgorde van zorg die er in de praktijk niet altijd is. Jongeren worden soms vanuit jeugdzorg plus in een maatwerkvoorziening² geplaatst, maar soms ook direct vanuit thuis of na escalatie vanuit een open setting. Ook kunnen jongeren na een maatwerkvoorziening gesloten geplaatst worden.

Door ontoereikend forensisch aanbod stroomopwaarts komen HFP jongeren sneller 'aan het einde van de keten' in JZ+ of JJI's terecht

Deskundigen en professionals signaleren een tekort aan voldoende en evidence-based forensische ambulante zorg voor jongeren met (hoog)forensische gedragskenmerken³. Deze kenmerken worden binnen de hulpverlening vaak te laat herkend en aangepakt. Bovendien ervaren veel jeugdhulpprofessionals handelingsverlegenheid in het werken met deze complexe doelgroep. Het gebrek aan passend en tijdig aanbod stroomopwaarts (het voorveld) leidt ertoe dat signalen niet goed worden opgepikt en dat er onvoldoende handvatten voor deze doelgroep beschikbaar zijn. Hierdoor lopen jongeren een verhoogd risico om in delictgedrag te vervallen. Dit heeft het versterkend effect tot gevolg dat jongeren sneller in het zwaardere segment van het straf- of civielrecht belanden, zoals bij JZ+ of in Justitiële Jeugdinrichtingen (JJi's).

1: gemeenten bevestigen dit, zij geven aan dat jongeren vanuit Jeugdhulp in Strafrechtelijk Kader (JISK) soms residentieel aanbod bij specialistische jeugdhulpaanbieders krijgen niet zijnde JZ+.

2: op navraag bij de gemeente heeft slechts een fractie van de jongeren in maatwerkvoorzieningen een HFP profiel.
3: dit geldt niet in alle regio's evenzeer.

Bevindingen omvang doelgroep | De groep jongeren met HFP in JeugdzorgPlus bestaat in 2023 uit tussen de circa 83 tot 335 jongeren*

We maakten een bandbreedte op basis van CBS-data | Uit het onderzoek blijkt dat een patroon van (ernstige) delicten het meest typerende kenmerk is van jongeren met een HFP. Dit patroon staat centraal bij de inschatting van de omvang. Het CBS stelde een maatwerktabel op met het aantal jongeren in gesloten jeugdzorg dat verdacht wordt van 1, 2, 3 of 4+ ernstige misdrijven. Twee factoren leidden tot een eerste inschatting van de omvang van de doelgroep (weergegeven in het groene blok):

- ▶ Patroon van delicten – Bij herhaald gedrag maken we een ruime en een voorzichtige schatting.
- ▶ Leeftijd – De mate waarin een patroon zichtbaar is, hangt samen met leeftijd. In de groep <15 kunnen jongeren zitten die ‘pas’ één ernstig delict hebben gepleegd, maar mogelijk op een traject van meerdere delicten zitten. Om deze groep niet te missen, hanteren we een lagere drempel.

Inschatting CBS data: aantal HFP jongeren in de gesloten jeugdzorg (wvggz en JZ+)

Onderkant bandbreedte 2023 = 126 jongeren. Strikte definitie van herhaald delict gedrag: <15 jaar: 3+ delicten en 15-18 jaar: 4+ delicten.

Bovenkant bandbreedte 2023 = 335 jongeren. Ruimere definitie van herhaald delictgedrag: <15 jaar: 1+ delict en 15-18 jaar: 2+ delicten.

We deden vervolgens aanvullende aannames op de CBS-inschatting | Een beperking in de CBS-data is dat 'gesloten jeugdzorg' zowel JZ+ als Wvggz omvat. Het is onduidelijk in hoeverre beide groepen jongeren een patroon van (ernstige) delicten kennen.

Om met deze onzekerheid om te gaan, doen we twee aannames:

1. Het patroon van verdenkingen is **evenredig verdeeld** over JZ+ en Wvggz, in lijn met het huidige aandeel binnen de totale gesloten jeugdzorg (definitie CBS).
2. we nemen aan dat **100% van de HFP-jongeren in JZ+ verblijven**

Dit brengt ons op de totale inschatting voor 2023, met aan de ondergrens 63 jongeren (jongeren met een duidelijk patroon van ernstig delictgedrag, gelijk verdeeld over JZ+ en Wvggz) en aan de bovengrens 335 jongeren (jongeren met een breder delictpatroon, waarvan wordt aangenomen dat zij volledig in JZ+ verblijven)

	Aanname gelijke verdeling	Aanname HFP 100% in JZ+
Strikte definitie (onderkant)	83	126
Ruime definitie (bovenkant)	221	335

Tabel 1: bandbreedte aantal jongeren met een HFP in de gesloten jeugdzorg **in 2023**

Een uitvraag onder JZ+ aanbieders voor 2024 bevestigt het beeld van deze inschatting | vanaf begin 2025 het mogelijk is om in het Toeleidingssysteem (TLS) bij plaatsingen het kenmerk HFP te registreren. Middels een schriftelijke ronde vroegen we aanbieders om (een inschatting) te delen hoeveel jongeren met HFP zij in hun JZ+ aanbod hadden in 2024. Dit resulteerde in een inschatting die binnen deze bandbreedte lag.

20 * Voor een volledig overzicht van de stappen in het komen tot deze bandbreedtes, en de toelichting op de aannames, zie bijlage p. 27 t/m 31

Bevindingen omvang doelgroep | Het totaal aantal jongeren in de gesloten jeugdzorg neemt af, het aandeel jongeren met HFP is licht gestegen

Het totaal aantal jongeren in de gesloten jeugdzorg is tussen 2022 en 2023 met 200 jongeren afgenomen

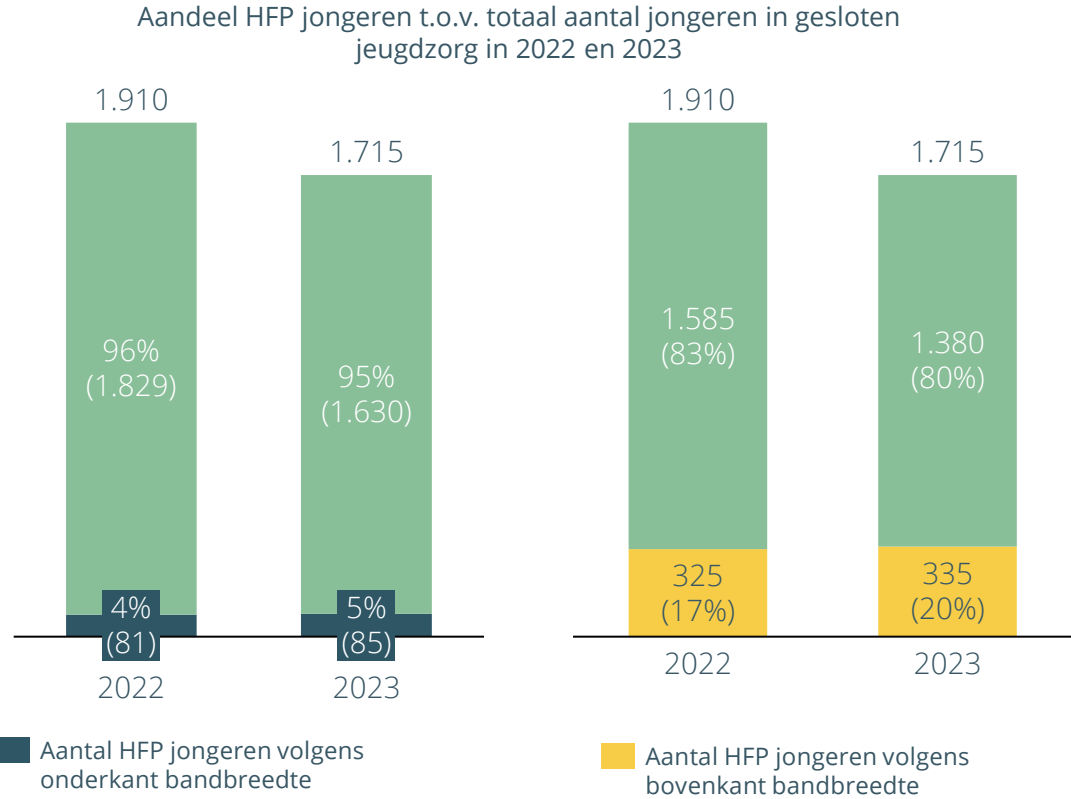
De grafiek rechts toont voor 2022 en 2023 het aantal jongeren in de gesloten jeugdzorg. In 2022 zaten er nog 1910 jonger in de gesloten jeugdzorg. In 2023 waren dit er nog 1715. Er is dus een afname van circa 200 jongeren zichtbaar.

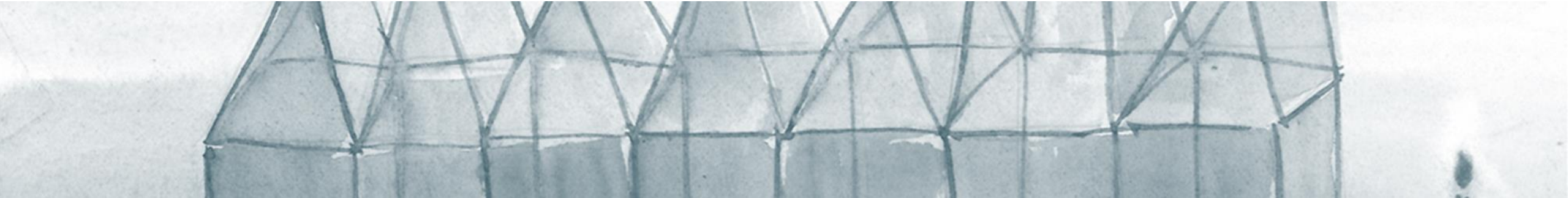
Hoewel het totaal dus kleiner is geworden, is het aandeel jongeren tussen 2022 en 2023 licht gestegen

De grafiek toont voor beide jaren het aantal HFP-jongeren aan de onder- en bovenkant van de bandbreedte ten opzichte van het totaal aantal jongeren in de gesloten jeugdzorg. Aan de onderkant en bovenkant van de bandbreedte zien we een lichte toename ten opzichte van het voorgaande jaar. Dat betekent dat HFP jongeren in 2023 een iets groter deel uitmaakten van het totaal in de gesloten jeugdzorg dan in 2022.

Ook in absolute aantallen is er sprake van een lichte stijging in het aantal HFP-jongeren

Het aantal HFP-jongeren volgens de onderkant van de bandbreedte steeg van 81 in 2022 naar 85 in 2023. Tegelijkertijd nam het aantal volgens de bovenkant van de bandbreedte toe van 325 naar 335.

Een start in het handelingsperspectief voor deze jongeren | de eerste ontwerpssessie

Samen met de Academische Werkplaats Risicojeugd (AWRJ) organiseerden we de eerste ontwerpssessie voor een zorginhoudelijk kader* voor deze doelgroep. Deze sessie markeerde de start van een traject waarin de AWRJ samen met professionals, ervaringsdeskundigen, beleidsmakers en experts bouwt aan het kader voor de HFP-groep. Vanuit AEF waren we bij deze eerste sessie betrokken als afsluiting van ons onderzoek.

We delen op deze pagina [op hoofdlijnen](#) de gemene delers (in de droombeelden, en in wat er nodig is) én de thema's waar nog discussiepunten in lijken te zitten. De volledige uitkomsten van de eerste sessie worden meegenomen in het vervolgtraject richting het zorginhoudelijk kader.

De gemene delers – droombeelden

- *Iedere jongere verdient een nieuwe kans:* Iedereen gelooft dat deze jongeren ondanks fouten recht hebben op een positief toekomstbeeld. Woorden als vertrouwen, perspectief, en herstel komen veelvuldig terug.
- *De relatie is de sleutel:* Sterke nadruk op relationele veiligheid, er zijn zonder oordeel, luisteren, onvoorwaardelijkheid, onmacht erkennen en aansluiten bij jongeren.
- *Vanuit kracht in plaats van tekort:* deze jongeren worden gezien als overlevers met veerkracht. Het werken met deze jongeren moet gericht zijn op wat wél kan, niet op wat ontbreekt of fout gaat.

De gemene delers – wat is er nodig

- *Meer vasthoudendheid in begeleiding:* Blijf naast de jongere staan, ook als het moeilijk wordt. Een vaste, vertrouwde begeleider en een voorspelbaar, deskundig team zorgen voor relationele veiligheid.
- *Professionals versterken in relationeel werken:* Investeer in het vermogen van professionals om te verdragen, vertragen en relationeel te werken.
- *Bied onderwijs, zorg en ondersteuning als één geheel.* Richt je op de leefwereld van de jongere, met aandacht voor kracht, talenten en toekomstperspectief (bijv. cursussen om perspectief te creëren). Zorg dat docenten goed toegerust zijn om deze jongeren met forensische kenmerken een stevige basis te bieden.
- *Divers specialistisch aanbod:* Verbind met expertises zoals GGZ, trauma, LVB, verslaving en forensische zorg. Zet gezins- en netwerkgerichte behandeling én toegankelijke nazorg centraal.
- *Normen/ verwachtingen bijstellen:* Stel duidelijke ondergrenzen voor veiligheid, maar geef ruimte aan groei en talent en normaliseer.

Punten van discussie:

- *Vrijheidsbeperking:* Er zijn nog verschillende zienswijzen over de rol van vrijheidsbeperkende maatregelen. Sommigen vinden deze overbodig binnen een relationele aanpak. Anderen zien ze als noodzakelijk in extreme situaties of als tijdelijke maatregel in de opstartfase (om zorg en onderwijs goed neer te zetten) met het doel zo snel mogelijk toe te werken naar meer vrijheden.
- *Kleinschalig in de wijk versus verblijf op terrein:* Er zijn uiteenlopende opvattingen over de woon- en leeromgeving: de één pleit voor kleinschalige opvang in de wijk, de ander ziet (tijdelijk) verblijf op een terrein mét onderwijs en zorg als noodzakelijk voor stabilisatie en opbouw.

Bijlage hoofdstuk 1 | Algemene HFP profiel uit de Quicksan

Bevindingen | Jongeren met een HFP zijn vaker man en hebben vaker een deviante vriendengroep en vertonen meer delinquent gedrag dan andere jongeren in de JeugdzorgPlus

Alle jongeren in de JeugdzorgPlus

- Ongeveer evenveel jongens als meisjes^{1, 2}
- De gemiddelde leeftijd is 15-16 jaar¹
- Jongeren hebben vaak al te maken gehad met 5 à 6 interventies¹
- Meer dan de helft van de jongere heeft een IQ onder de 90¹
- Het gebruik van verdovende middelen is frequent (54-76%)¹
- 30-49% gaat bij start opname in JZ+ niet naar school.¹
- Bij 36-67% is sprake van internaliserende problematiek¹
- 85-99% heeft ernstige externaliserende problemen¹
- Meer dan 50% heeft traumatische gebeurtenissen meegemaakt.
- Slechts bij 20% van de jeugdigen is het biologische gezin intact.
- Veel jeugdigen (45-60%) hebben een deviante vriendengroep.¹

Gender
Leeftijd
Zorgpad
IQ
Middelen gebruik
Schooluitval
Internaliserend problematiek
Externaliserend problematiek
Trauma
Gezinssituatie
Vriendengroepen

Jongeren met een HFP in de JeugdzorgPlus³

- Voornamelijk jongens
- Gemiddelde leeftijd in de casestudy is 15,4 jaar
- Jongeren hebben ook te maken gehad met meerdere interventies
- In de helft van de casussen speelt een onder gemiddeld IQ/LVB
- Ook frequent expliciet sprake van verslaving of middelengebruik.
- In 50% van de casussen was er expliciet sprake van schooluitval.
- Relatief weinig sprake van internaliserend problematiek (3-11%)
- Bijna altijd sprake van ernstige externaliserend problematiek zoals delinquent gedrag (92%)
- Trauma's werden in 36% van de casussen expliciet benoemd.
- 69% heeft een instabiele thuissituatie
- 79% van de casussen bevindt zich in een deviante vriendengroep.

Bijlage hoofdstuk 2 - Bevindingen HFP profiel | Middelenmisbruik en delinquente vrienden zijn sterke voorspellers voor het patroon van herhalend delinquent gedrag bij de HFP doelgroep

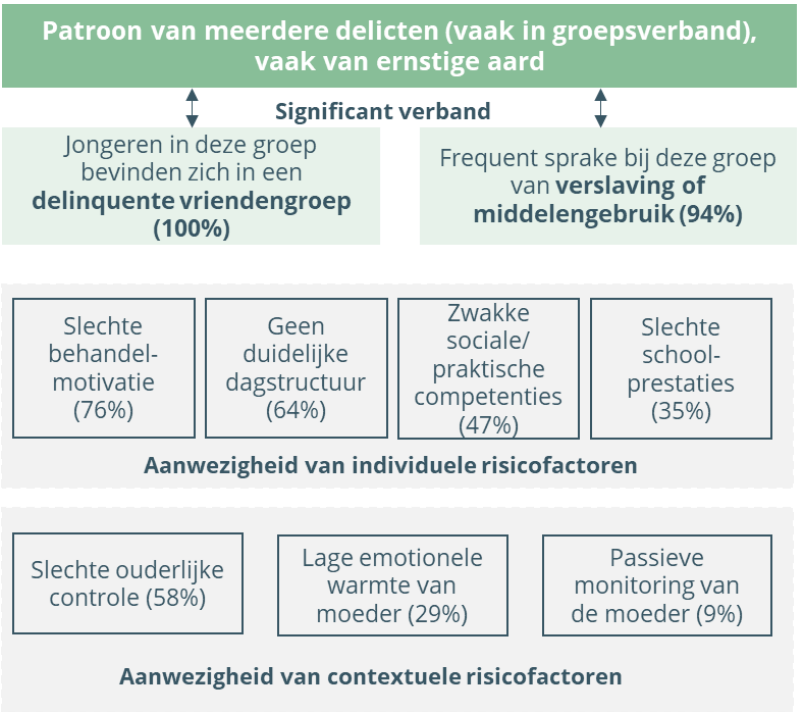
Het HFP profiel overlapt met één subgroep uit onderzoek naar jongeren in de JZ+ Uit wetenschappelijk onderzoek naar risicofactoren en delinquent gedrag bij jongeren in de gesloten jeugdzorg in 2015 komen vier subgroepen binnen de groep jongeren in de JZ+ naar voren.¹ Eén van deze vier groepen vertoont overlap met de eerder beschreven risicofactoren, en de uiting in het ernstig delinquent gedrag binnen HFP doelgroep in de JZ+. Deze groep kent de volgende beschrijving :

- **Hoog risicogroep (30% van de onderzochte jongeren in JZ+): met veel risicofactoren en relatief ernstig delinquent gedrag.** Vergeleken met de ‘overige groepen jongeren’ in de JZ+ is bij deze groep de aanwezigheid van delinquentie het hoogst en hebben zij de meeste en ernstigste risicofactoren, vooral op individueel niveau en deels ook vanuit de omgeving. Deze risicofactoren hebben we in het figuur rechts samengevat. De combinatie aan risicofactoren maakt deze jongeren extreem kwetsbaar voor delinquent gedrag.

Deviante vrienden en middelenmisbruik voorspellen delinquentie bij deze groep

Eén vraag in dit onderzoek is of bepaalde kenmerken van deze groep jongeren meer samen hangen met het risico op delinquent gedrag. De resultaten van het onderzoek van Harder et al. (2015) tonen aan dat jongeren met veel risicofactoren vóór hun opname in de JZ+ meer en ernstiger delinquent gedrag vertoonden dan jongeren met minder risicofactoren.¹ De sterkste voorspellers hiervan zijn delinquente vrienden en middelenmisbruik. Hoewel ook gebrekkige monitoring door ouders, slechte schoolprestaties en ongestructureerde dagelijkse activiteiten in verband staan met delinquentie, dragen deze niet significant bij aan de voorspelling ervan. Het onderzoek laat dus zien dat vooral middelenmisbruik en een deviante vriendengroep samenhangen met ernstig, herhalend delinquent

gedrag. Het is aannemelijk dat deze twee risicofactoren, net als bij de hoge risicogroep in de gesloten jeugdzorg in 2015, ook bij de HFP-doelgroep samenhangen met ernstig delictgedrag. Dit is een belangrijke aanvulling op het verdiepend profiel van deze doelgroep op pagina 12.

Figuur: samenvattende weergave onderzoek Harder et al. (2015)

1: Harder, A. T., Knorth, E. J., & Kalverboer, M. E. (2015). Risky or needy? Dynamic risk factors and delinquent behavior of adolescents in secure residential youth care. *International journal of offender therapy and comparative criminology*, 59(10), 1047-1065.

Bijlage hoofdstuk 3 - Achtergrond inschatting omvang doelgroep | Exacte inschatting van omvang is niet haalbaar, CBS-analyse biedt de best mogelijk benadering

Er is geen centrale databron beschikbaar

Net als in het vorige onderzoek constateerden we dat één compleet cijfermatig overzicht van het aantal jongeren die de gedragskenmerken van een forensisch profiel laten zien ontbreekt in het jeugdzorglandschap. In het Toeleidingsstelsel (TLS) dat de instroom en uitstroom in Jeugdzorg Plus registreert is het mogelijk om verschillende kenmerken, zoals agressie, psychische problematiek en verslaving aan te vinken. Ten tijde van het onderzoek was geen data uit TLS beschikbaar over registraties HFP¹. Dit betekent dat informatie die nodig is om het profiel te registreren alleen terug te vinden is in de dossiers, wat veel inspanning zou vragen om op basis daarvan een centrale databron in te richten. Daarnaast was uit de quickscan reeds bekend dat jongeren met deze kenmerken in andere voorzieningen terecht komen, zoals bijvoorbeeld via een maatwerkoplossing. De gegevens over deze aantallen liggen bij de gemeenten.

Gesprekken met professionals over de omvang leveren onvoldoende zekerheid op

Kennis over deze doelgroep is verspreid over verschillende typen professionals, die elk alleen zicht hebben op hun eigen deel van het veld. Het betrouwbaar combineren van deze perspectieven is lastig, omdat uit onderzoek en de praktijk naar voren komt dat jongeren met dit profiel veel bewegen tussen de verschillende voorzieningen in het jeugdzorglandschap. Zo kan een jongere binnen hetzelfde jaar in zowel een open setting als in de JZ+ én in een maatwerkoplossing terecht komen. Daarnaast blijkt uit overzichten van jaarlijkse plaatsingen in de JZ+ dat een deel van de jongeren op het moment van plaatsing een dubbele maatregel (dus naast jeugdbescherming ook jeugdreclassering) heeft. Dit betekent dat een jongere tegelijkertijd in beeld kan zijn bij jeugdreclassering als bij een JZ+ aanbieder. Door deze overlappende plaatsingen en bewegingen in het landschap is het moeilijk om inschattingen van verschillende professionals samen te brengen tot een betrouwbare schatting van de totale omvang.

We brachten de bandbreedte van jongeren met dit profiel in kaart middels cijfers vanuit het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)

Om deze beperkingen te omzeilen, hebben we voor een alternatieve strategie gekozen. Het ministerie van Justitie en Veiligheid heeft het CBS gevraagd om een maatwerktable² op te stellen. Hierin zijn gegevens over het aantal jongeren in de gesloten jeugdzorg³ gecombineerd met het kenmerk dat dat experts uit de wetenschap en de praktijk als meest onderscheidend beschouwen: een patroon van (verdenkingen van) meerdere (zware) delicten. Hoewel deze methode de best mogelijke benadering bood om de omvang van de groep jongeren (zie volgende pagina) met dit kenmerk in kaart te brengen, kent deze methode ook beperkingen:

- ▶ In de CBS data ontbreekt informatie over andere kenmerken die bij dit profiel passen, terwijl HFP een combinatie is van verschillende gedragskenmerken. Dit zou kunnen leiden tot een overschatting. Tegelijkertijd werd dit door professionals gezien als het meest onderscheidende en zou dit daarom vrijwel altijd aanwezig moeten zijn.
- ▶ Daarnaast gaat het om verdenkingen op basis van politie data en niet om veroordelingen, wat betekent dat er onzekerheid bestaat over of jongeren het delict daadwerkelijk hebben gepleegd. Dit sluit echter aan bij het profiel, waarin jongeren ofwel meerderdelicten gepleegd worden of van meer dan één delict verdacht zijn.
- ▶ Niet alle verdenkingen worden geregistreerd, wat kan leiden tot een onderschatting van de omvang, omdat niet alle gevallen in de data terugkomen.
- ▶ Tot slot, de categorie gesloten jeugdzorg omvat ook jongeren die met een machtiging verplichte ggz (Wvvgg) in residentiële jeugdhulp voorzieningen geplaatst zijn. Het is onduidelijk in welke mate deze groep ook jongeren omvat die een patroon van (verdenkingen van) meerdere (zware) delicten laat zien. We nemen deze onzekerheid mee in de bandbreedte van de inschatting.

1: vanaf begin 2025 is het mogelijk in het Toeleidingsstelsel (TLS) bij plaatsingen het kenmerk HFP te registreren.

2: [Jongeren met gesloten jeugdhulp die verdacht zijn van misdrijf, 2022-2023 | CBS](#)

3: De definitie van CBS van “gesloten jeugdhulp” is: De jongere verblijft bij een jeugdhulpaanbieder op basis van een machtiging gesloten jeugdzorg of machtiging Wvvgg (Wet Verplichte Geestelijke Gezondheidszorg, vanaf 2020). PGB gefinancierde jeugdhulp is hierin niet meegenomen.

Bijlage hoofdstuk 3 – eerste stap inschatting omvang doelgroep | We maakten een eerste bandbreedte op basis van de CBS maatwerktabel

Het CBS heeft twee sets maatwerktabellen gemaakt over de mate waarin jongeren in de gesloten jeugdzorg die verdacht zijn van delicten

Het CBS heeft een maatwerktabellen² opgesteld over de mate waarin jongeren in de gesloten jeugdzorg verdacht zijn van delicten. De eerste set bevat het aantal jongeren dat in 2022 en 2023 in de gesloten jeugdzorg zat en in datzelfde jaar of in de twee jaren ervoor verdacht was van één of meerdere misdrijven². De tweede set toont het aantal jongeren in gesloten jeugdzorg dat verdacht is van 1, 2, 3 of 4 of meer ernstige misdrijven³. Uit dit onderzoek komt naar voren dat een patroon van delicten (of verdenkingen) het meest typerend kenmerk is voor jongeren met een HFP en dat deze delicten vaak van ernstige aard zijn. Dit kenmerk staat bij de inschatting dan ook centraal.

Op basis van de CBS data zijn we tot een inschatting gekomen van de omvang van de doelgroep aan de hand van een bandbreedte. Hierin spelen twee factoren een rol:

- 1. **Het patroon van delicten:** de oplopende ernst van het patroon, bepaalt de bandbreedte voor de schatting van de omvang van jongeren met HFP in de gesloten jeugdzorg.
- 2. **Leeftijd:** De mate waarin het patroon van delict gedrag zichtbaar is hangt samen met leeftijd. In de groep <15, zitten mogelijk ook jongeren van 12 die ‘pas’ één ernstig delict gepleegd hebben, maar mogelijk op een traject van meerdere delicten zitten wat nog niet tot uiting is gekomen. Om deze groep niet te missen, hanteren we voor jongere leeftijden een lagere drempel. Dit vergoot de detectiekans, maar kan ook tot een lichte overschatting leiden.

De tabel hiernaast toont de 'lage inschatting' van de HFP doelgroep (onderkant bandbreedte) en de 'hoge inschatting' (bovenkant bandbreedte) in de gesloten jeugdzorg (Wvggz en JZ+ samen)

- **Onderkant bandbreedte:** Deze schatting weerspiegelt een strikte definitie van een patroon van herhaald delict gedrag. Voor jongeren onder de 15 jaar zijn dit 3 of meer delicten. Voor jongeren tussen de 15 en 18 jaar zijn dit 4 of meer delicten. De onderkant van de bandbreedte toont het ‘topje van de ijsberg’ van jongeren met HFP.
- **Bovenkant bandbreedte:** Deze schatting weerspiegelt een bredere groep van jongeren die meerdere delicten heeft gepleegd. Voor jongeren onder de 15 jaar is dit één of meer delicten. Voor jongeren tussen de 15 en 18 jaar zijn dit 2 of meer delicten.

Inschatting omvang HFP doelgroep in de gesloten jeugdzorg (Wvggz en JZ+ samen) in 2022 en 2023 op basis van bandbreedte

Tabel 1: bandbreedte van het aantal jongeren met een HFP in de gesloten jeugdzorg **in 2022**

	Jongens	Meiden	Totaal
Onderkant bandbreedte	115	circa 6	121
Bovenkant bandbreedte	270	55	325

Tabel 2: bandbreedte van het aantal jongeren met een HFP in de gesloten jeugdzorg **in 2023**

	Jongens	Meiden	Totaal
Onderkant bandbreedte	120	circa 6	126
Bovenkant bandbreedte	265	70	335

1: De gesloten jeugdzorg omvat zowel jongeren in de gesloten jeugdzorg als jongeren met een machtiging onder de wet verplichte ggz (Wvggz)
2: Een uitgebreide toelichting op de tabellen is te vinden in bijlage 27.
3: De volledige lijst van delicten, en de subset van ernstige delicten terug te vinden in bijlage 28.
4: CBS data te raadplegen via <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2025/11/jongeren-met-gesloten-jeugdhulp-die-verdacht-zijn-van-misdrijf-2022-2023>

Bijlage hoofdstuk 3 – tweede stap inschatting omvang doelgroep | vervolgens deden we aanvullende aannames voor een definitieve inschatting

We doen aanvullende aannames vanwege de CBS afbakening ‘gesloten jeugdzorg’

De CBS-categorie ‘gesloten jeugdzorg’ omvat zowel jongeren met een machtiging JZ+ als met een machtiging onder de Wvggz. Daarom passen we de bandbreedte aan met aanvullende aannames. We hebben geen precieze informatie over hoe het patroon van delicten verdeeld is over deze twee groepen. Daarom doen we bij de berekening van de bandbreedte de volgende aannames:

- ▶ **Correctie onderkant bandbreedte:** Voor de onderkant van de bandbreedte gaan we ervan uit dat jongeren met een HFP zich evenredig verdelen over JZ+ en Wvggz, in lijn met hun aandeel binnen de totale gesloten jeugdzorg.
- ▶ **Correctie bovenkant bandbreedte:** We hanteren als bovengrens de aanname dat jongeren met HFP in JZ+ verblijven (100%).

Voor de onderkant van de bandbreedte hanteerden we de huidige verdeling Wvggz en JZ+ binnen de gesloten jeugdzorg

Voor zowel 2022 als 2023 gold dat 66% van de jongeren met een machtiging in JZ+ en 34% onder de Wvggz als aandeel van het totaal aantal jongeren in de gesloten jeugdzorg (volgens definitie CBS).

- ▶ In 2022 en 2023 ontvingen volgens het CBS respectievelijk 1910 en 1715 jongeren gesloten jeugdhulp (combinatie van JZ+ en Wvggz).
- ▶ Op basis van cijfers van Jeugdzorg Nederland weten we dat in 2022 en 2023 respectievelijk **1265** en **1140** jongeren in **JZ+** verbleven.
- ▶ In 2022 en 2023, ontvingen respectievelijk **695** en **620** jongeren gesloten hulp onder een **machtiging Wvggz**.

Inschatting omvang HFP doelgroep in JZ+ in 2022 en 2023 op basis van bandbreedte

Tabel 1: bandbreedte van het aantal jongeren met een HFP in de gesloten jeugdzorg **in 2022**

	Aanname gelijke verdeling	Aanname HFP 100% in JZ+
Onderkant bandbreedte	80	121
Bovenkant bandbreedte	145	325

Tabel 2: bandbreedte van het aantal jongeren met een HFP in de gesloten jeugdzorg **in 2023**

	Aanname gelijke verdeling	Aanname HFP 100% in JZ+
Onderkant bandbreedte	83	126
Bovenkant bandbreedte	221	335

Bijlage hoofdstuk 3 - Toelichting CBS maatwerktabellen | verdenkingen van een of meer ernstige delicten

De CBS maatwerktabel bevatte informatie over aantal jongeren in de gesloten jeugdzorg in 2022 en 2023 en of zij verdacht waren van een of meer delicten

Het CBS heeft twee soorten tabellen opgesteld voor jongeren in de gesloten jeugdzorg die verdacht zijn van één of meer delicten¹. De eerste tabel bevat alle delicten waar jongeren mogelijk van verdacht zijn in de twee jaar voor plaatsing en het jaar van plaatsing in de gesloten jeugdzorg, de tweede tabel geeft een specificatie van het aantal jongeren dat van één of meerdere zware delicten verdacht is in de twee jaar voor plaatsing en het jaar van plaatsing in de gesloten jeugdzorg. Voor beide tabellen geldt dat een jongere als verdachte kan zijn geregistreerd tijdens de plaatsing in de gesloten jeugdzorg of zelfs nadat de plaatsing dat jaar al was geëindigd. Omdat een patroon van delicten ook na de plaatsing kan doorlopen, vormt dit geen beperking voor de verdere analyses.

1. Het eerste type tabel omvat een overzicht van een grote variëteit van delicten, zoals van het niet opvolgen van een ambtelijke bevel of het stelen van een fiets tot aan verkrachting of het begaan van een levensmisdrijf. De volledige lijst van delicten is terug te vinden in de bijlage op pagina 31.

2. In de tweede tabel is een aanscherping gedaan waarbij alleen naar de meer ernstige delicten gekeken is. De lijst van deze delicten is te vinden in bijlage 29.

Bijlage hoofdstuk 3 – Toelichting CBS maatwerktabellen | De volledige lijst van delicten, en de subset van ernstige delicten

Overkoepelende lijst delicten maatwerktabel

- Alle misdrijven in de categorieën
 - 1000 vermogensmisdrijven, waaronder o.a. verschillende soorten diefstal/verduistering en inbraak, bedrog, valsheidsmisdrijf.
 - 2000 Vernielingen en misdrijven tegen openbare orde en gezag, waaronder o.a. verschillende soorten vernielingen, huisvredebreuk.
 - 3000 Gewelds- en seksuele misdrijven, waaronder o.a. mishandeling, stalking, verkrachting, levensmisdrijven.
 - 4000 Misdrijven WvSr (overig)
 - 5000 Verkeersmisdrijven, waaronder o.a. verlaten plaats ongeval en rijden onder invloed.
 - 6000 Drugs misdrijven
 - 7000 (Vuur)wapenmisdrijven
 - 9000 Misdrijven overige wetten
 - 9999 Aard misdrijf onbekend

Subset met delicten van ernstige aard en/of die uit het dossieronderzoek in de quickscan naar voren kwamen

- Straatroof
- Diefstal/inbraak uit woning
- Openlijke geweldpleging
- Mishandeling
- Bedreiging
- Aanranding
- Verkrachting
- Levensmisdrijf
- Vrijheidsbeneming/gijzeling
- Geweldsmisdrijf (overig
- Drugs misdrijven
- (Vuur)wapenmisdrijven

The background features a pencil sketch of a complex, multi-peaked geometric structure, possibly a tent or a modern architectural design, composed of numerous triangles and quadrilaterals. To the right of this structure, a small, dark silhouette of a person is standing, holding a briefcase. The entire scene is rendered in a light, sketchy style with soft shading.

Meer weten?

Koen Bron, Robin Groen,
Nina Kuipers en Mohini Awadhpersad
Referentie: GJ334

☎ Telefoon: (030) 236 30 30

✉ r.groen@aef.nl /
n.kuipers@aef.nl

4 september
2025